

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन

Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेशद्वारा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्,
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र ली-वर्ड सँगको प्राविधिक सहकार्यमा जारी

वर्ष-१, अङ्क-४	अवधि: ४-१० कार्तिक, २०७९	मिति: ४ कार्तिक, २०७९
----------------	--------------------------	-----------------------

गत हप्ता (२८ असोज देखि ३ कार्तिक, २०७९) को मौसमी सारांश:

<p>साप्ताहिक कूल वर्षा: गत हप्तामा स्याङ्जा जिल्लाको स्याङ्जा केन्द्रमा २७.४ मिमि वर्षा मापन भएको। साताका अधिकांश दिनहरू सफा नै रहेको।</p>
<p>साप्ताहिक औसत तापक्रम: गत हप्ता मुस्ताङ जिल्लाको जोमसोममा सबैभन्दा कम तापक्रम (-४.५ डिग्री सेल्सियस) मापन भएको र नवलपरासी (वर्दघाट सुस्ता पूर्व) जिल्लाको दुम्कौलीमा अधिकतम तापक्रम ३५.८ डिग्री सेल्सियस मापन भएको।</p>

आगामी हप्ता (४-१० कार्तिक, २०७९) को मौसमी परिदृश्य:

<p>मौसमी अवस्थाको सारांश: साताभरी नै आंशिक बदली रही एक दुई स्थानमा हल्का वर्षाको सम्भावना रहेको र अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम हल्का घट्ने सम्भावना रहेको छ।</p>							
भौगोलिक क्षेत्र	प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र	वर्षा/हिमपात	अधिकतम तापक्रम	न्यूनतम तापक्रम	बदली हुने सम्भावित अवस्था	महत्वपूर्ण मौसम (मेघगर्जन, असिना, कुहिरो)	कैफियत (मौसम प्रणाली)
हिमाल/उच्चपहाड	मनाङ, मुस्ताङ, म्याग्दी (अन्नपूर्ण, धौलागिरी र रघुगंगा गा.पा. का उत्तरी भेग), लमजुङ (दुधपोखरी, दोर्दी, मर्स्याङ्दी, क्वोलोसोथार गा.पा.का उत्तरी भेग), गोरखा (बारपाक सुलिकोट, चुमनुव्री, धार्चे, अजिरकोट गा.पा.का उत्तरी भेग), बागलुङ (ढोरपाटन, निसीखोला, ताराखोला, तमानखोला गा.पा. का उत्तरी भेग)	हल्का हिमपात/वर्षा	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	साताभरी नै आंशिक बदली	नहुने	साताभरी नै एक दुई स्थानमा हल्का वर्षा/हिमपात को संभावना रहेको
पहाड	गोरखा, लमजुङ, म्याग्दी, बागलुङ, पर्वत, कास्की, स्याङ्जा र तनहुँ	हल्का वर्षा	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	साताभरी नै आंशिक बदली	नहुने	साताभरी नै एक दुई स्थानमा हल्का वर्षाको संभावना रहेको

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

तराई	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व), तनहुँ र स्याङ्जाको दक्षिणी क्षेत्र/कालीगण्डकी आसपास	हल्का वर्षा	हल्का घट्ने	हल्का घट्ने	साताभरी नै आंशिक बदली	नहुने	साताभरी नै एक दुई स्थानमा हल्का वर्षाको संभावना रहेको
------	--	-------------	-------------	-------------	-----------------------	-------	---

कृषि सारांश:

- साताभरी नै एक दुई स्थानमा हल्का वर्षाको सम्भावना भएकाले मौसमको ख्याल गरेर मात्र धान बाली काट्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- सुन्तलाजात फलफूलमा फल कुहाउने औंसाको प्रकोप देखा पर्न थालेकाले बगैँचामा झरेका फलहरू तुरुन्तै संकलन गरी नष्ट गर्नुहोस्।
- आलु रोप्ने समय भएकाले राम्रोसँग टुसाएका गुणस्तरीय बीउ आलु ढुसीनाशक विषादीले उपचार गरी रोप्नुहोस्।
- जाडो सुरु भए सँगै बाहिरी तापक्रम घट्दै गइरहेको हुँदा पशुवस्तुको खोर/गोठ न्यानो राख्नुहोस्। भर्खर जन्मेका र साना बाच्छाबाच्छी/पाडापाडी/पाठापाठीहरूलाई विशेष ध्यान दिनुहोस्।
- भैँसीको प्रजनन हुने मौसम भएको र धेरै भैँसीहरूमा मन्द ऋतुकाल (Silent Heat) हुनसक्ने भएकोले ऋतुकालका लक्षणहरू राम्ररी विचार गरी उपयुक्त समयमा गर्भाधान गराउनुहोस्।

कृषि सल्लाह:

- धान खेतमा पतेरो कीराले नोक्सानी गर्न सक्ने भएकोले धानबालीको नियमित अनुगमन गर्नुहोस्। धान पसाएपछि दुधिलो अवस्थामा यस कीराको प्रकोप देखिने भएकोले धानको एक गाँजमा एक वयस्क देखिएमा व्यवस्थापनका विधिहरू अपनाउनुहोस्। धान खेत वरिपरी गोडमेल गरी बैकल्पिक आश्रय नष्ट गर्नुहोस्; प्रकाश पासो वा डर्टी ट्रयापको प्रयोग गर्नुहोस्। ट्रयापमा आकर्षित पतेरो संकलन गरी मार्नुहोस्। यो कीराको प्रकोप बढी भएमा साइपरमेथ्रिन २५% ई.सी. ०.५ एम.एल. प्रति लिटर पानीका दरले मिसाई विरुवा राम्ररी भिज्नेगरी छर्नुहोस्।
- धानखेतमा गवारोको कारण गुबो मर्ने समस्या देखिएमा (५% मृत गुबो) व्यवस्थापनका विधिहरू अपनाउनुहोस्। वयस्कले पातको टुप्पोको तल्लो भागमा अण्डा पार्ने भएकोले सो को अनुगमन गरी चुँडेर नष्ट गर्नुहोस्। पछ्यौटे जातहरूमा प्रकोप बढी भएमा फिप्रोनिल ०.३% जी. अथवा कार्टाप हाइड्रोक्लोराइड ४% जी. १५ देखि २० के.जी. प्रति हेक्टरको दरले बालुवामा मिसाई छर्नुहोस्। उक्त विषादी छरेपछि सिँचाइ दिनु आवश्यक हुन्छ।
- धानबालीमा घाँटी मरुवा (नेकव्लाष्ट) रोगको प्रकोप देखिएमा उक्त बालीलाई अर्को वर्ष वीउको रूपमा प्रयोग नगर्नुहोस्। धानको ब्याड राख्नु अघि ट्राइसाइक्लाजोल ७५% डब्लु.पी. १ ग्राम प्रति किलो वीउ वा कार्वेन्डाजिम ५०% डब्लु.पी. २ ग्राम प्रति किलो वीउका दरले उपचार गरेर ब्याड राखेमा घाँटी मरुवा (नेकव्लाष्ट) रोगको प्रकोप कम गर्न सकिन्छ।
- मध्य पहाड तथा उच्च पहाडमा गहुँ छर्ने समय आएकोले उक्त क्षेत्रका लागि सिफारिस जातहरू डाँफे, भेरीगंगा, पासाडल्हामु, धौलागिरी, स्वर्गद्वारी, खुमल शक्ति, डब्लु के. १२०४ आदि र ९०० मिटर भन्दा तलको भू-भाग, नदीको छेउछाउ र टार क्षेत्रमा आदित्य, बाणगंगा, बिजय, तिलोत्तमा, बोलोंग २०२०, गौतम, च्याखुरा, जिङ्ग गहुँ १ आदि जातको गुणस्तरीय बीउ प्रति रोपनी ६ केजी का दरले प्रबन्ध गर्नुहोस्।
- गहुँबालीमा कालोपोके रोगको प्रकोप हुने क्षेत्रहरूमा गहुँ छर्नु अघि वीउलाई कार्बोक्सिन ३७.५% + थिराम

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

- ३७.५% डि.एस. (भाइटाभेक्स) २ ग्राम प्रति किलो बीउका दरले उपचार गरेर मात्र छर्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
- भिब्याईसकेको आलुमा जोताहा पुतलीको नोक्सानी नियन्त्रण गर्नको लागि बोझोको गानोको धुलो २ ग्राम प्रति केजी का दरले मिसाउनुहोस् वा तितेपातीका टुक्रा आलुको तहमाथि राख्नुहोस्। बीउ आलुको हकमा मालाथियन ५०% ई.सी. २ एम.एल. प्रति लिटर पानीका दरले मिसाई छर्नुहोस्।
 - तराई, भित्री मधेश, बेशी तथा टारमा खुमल उपहार, खुमल उज्जवल, डेजिरे, जनकदेव, एम. एस ४२.३ आदि मध्ये उपलब्ध जातहरूको राम्रोसँग टुसाएका गुणस्तरीय बीउ आलु ७५-१०० केजी प्रति रोपनीका दरले रोप्नुहोस्।
 - आलु लगाउँदा सकेसम्म मझौला खालका, स्थानीय कुखुराको अण्डा आकारका (२५-५० ग्राम तौल भएका) सिङ्गो बीउ आलु रोप्नुहोस्। खायन आलु उत्पादनको लागि बीउ आलु ठूलो भई काट्नुपर्ने भएमा कम्तीमा २ वटा टुसा (आँखा) पर्ने गरी आलु ठाडो पारी काट्नुहोस्। रोप्ने बेला काटेर सोझै रोप्दा काटेको ठाउँबाट रोग कीराको संक्रमण हुनसक्ने र माटोमा अत्याधिक चिस्यान भएमा कुहिने सम्भावना हुने भएकाले रोप्नुभन्दा २/३ दिन अगाडी काटेर कार्बेन्डाजिम २ ग्राम प्रति लिटर पानीको झोलमा ५ मिनेट डुवाएर उपचार गरी हावा खेल्ने उज्यालो कोठामा फिँजाएर राख्नुहोस्।
 - गोलभेंडामा व्याक्टेरियल विल्ट (ओईलाउने रोग) को समस्या देखिएमा रोगी बोटहरू हटाउने, कपर अक्सिक्लोराईड १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले माटो भिज्नेगरी बिरुवाको फेदमा हाल्नुहोस्।
 - गोलभेंडामा टुटा कीराको समस्या देखिएमा पहेंलो चिप्कने पासो र ओटा-टी ड्र्यापको प्रयोग गरी अनुगमन गर्नुहोस्। प्रकोप बढी देखिएमा क्लोरान्ट्रानिलिप्रोल १८.५% एस.सी. १ एम.एल. प्रति ३ लिटर पानीका दरले मिसाई वा स्पिनोस्याड ४५% एस.सी. १ एम.एल. प्रति ३ लिटर पानीका दरले मिसाई बोट भिज्नेगरी १२-१५ दिनको फरकमा २-३ पटकसम्म छर्नुहोस्।
 - गोलभेंडामा डडुवा रोग देखिएमा रोगी पात र हाँगा हटाई हावा खेल्ने वातावरण बनाउने, उचित सापेक्षित आर्द्रता कायम गर्नको लागि थोपा सिँचाईको प्रयोग गर्ने र डाइमेथोमर्फ विषादी १.५ देखि २ ग्राम प्रतिलिटर पानीका दरले मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्ने व्यवस्था मिलाउनुहोस्।
 - केही जिल्लाहरूमा सुन्तलाजात फलफूलमा फल कुहाउने औँसाको प्रकोप देखा पर्न थालेकाले बगैँचामा झरेका फलहरू तुरुन्तै संकलन गरी नष्ट गर्नुहोस्।
 - अदुवाको गानो कुहिने रोग देखिएमा पानीको निकासको प्रबन्ध मिलाई रोग निम्त्याउने झिँगा व्यवस्थापनको लागि मालाथियन १०% ई.सी. २ एम.एल. प्रति लिटर पानीका दरले मिसाई छर्नुहोस्। दुस्रीजन्य कारणले गानो कुहिने रोग लागेको भएमा १ प्रतिशतको बोर्डो मिश्रणको घोल बनाई गानो भिज्नेगरी छर्नुहोस्।
 - अलैंचीको फल टिपिसकेपछि बाली अवशेष लगायत पुरानो सरा हटाउनुहोस् र गानो कुहिने रोगको प्रकोप व्यवस्थापनको लागि कार्बेन्डाजिम ५० डब्लु.पी. २ ग्राम प्रतिलिटर पानीका दरले मिसाई बोटको फेद भिज्ने गरी ड्रेन्चिड गर्नुहोस्।
 - जाडो सुरु भए सँगै बाहिरी तापक्रम घट्दै गइरहेको हुँदा पशुवस्तुहरूमा रुघाखोकी लाग्ने, ज्वरो आउने, श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोग लाग्ने सम्भावना भएकोले पशुवस्तुको खोर/गोठ न्यानो राख्नुहोस्। भर्खर जन्मेका र साना बाच्छाबाच्छी/पाडापाडी/पाठापाठीमा निमोनिया र छर्ने समस्याका साथै कक्सिडियोसिसको समस्या देखिने हुँदा विशेष ध्यान दिनुहोस्। खोर-गोठका खुला भागमा हावाको आवत जावत हुने गरी जुटका बोराहरू टाँगेर न्यानो बनाउनुहोस्।
 - यो मौसम भैंसीको प्रजनन हुने मौसम हो। भैंसीहरू ऋतुकालमा (Estrus) आएको लक्षणहरू राम्ररी विचार

गण्डकी कृषि-मौसम सल्लाह बुलेटिन Gandaki Agro-met Advisory Bulletin (GAAB)

गर्नुहोस्। प्रायजसो भैंसीहरूले ऋतुकालमा आएको स्पष्ट लक्षण नदेखाउन सक्छन् अर्थात मन्द ऋतुकालमा (Silent Heat) हुन सक्छन्। ऋतुकालको लक्षण देखाउन सुरु गरेको १२ घण्टामा प्रकृतिक गर्भाधान वा १२ देखि १८ घण्टाको अवधिमा कृत्रिम गर्भाधान गराउनुहोस्।

- चाडवाडका समयमा मासुका लागि वध गर्ने पशुपन्छीहरूको ओसारपसार धेरै हुने हुँदा खोरत, पि.पि.आर., स्वाइन फिवर, रानीखेत जस्ता संक्रामक रोगहरू फैलन सक्ने भएकोले निरोगी बथानका पशुपन्छी मात्र खरिदबिक्री तथा ओसारपसार गर्नुहोस्। मासुका लागि वध गर्न खरिद गरी ल्याइएका पशुपन्छीहरूलाई घरमै पालिरहेका अन्य पशुपन्छीहरूसँग नमिसाउनुहोस्।
- कुखुरामा कक्सिडियोसिस, सि.आर.डि., एसाइटिस जस्ता रोगहरू देखिन सक्ने भएकोले खोरमा आवश्यक तापक्रमका साथै भेन्टिलेसनको व्यवस्था मिलाउनुहोस्। राती २ बजेदेखि विहान ५ बजेको समयमा खोरको न्यानोपन कायम राख्न विशेष ध्यान दिनुहोस्।
- माछा पोखरीको पानीको तापक्रम घट्न सुरु गरे सँगै माछालाई दैनिकरूपमा दिइदै आएको दानाको परिमाण पनि क्रमशः घटाउनु पर्ने हुनसक्छ। त्यसैले पानीको तापक्रमको अवस्थामा विशेष ध्यान दिनुहोस्। माछालाई दाना दिँदा घाम लागेको समयमा मात्र दिने गर्नुहोस्।
- माछालाई तनाव (Stress) रहित राख्न समय समयमा पानी फेर्नुहोस् र पोखरीमा अक्सिजनको पर्याप्त मात्रा कायम राख्न विहान ४-६ बजेसम्म वायुयन्त्र (Aerator) को प्रयोग गर्नुहोस्।
- मध्य पहाड र तराईमा हिउँदे घाँसहरू जस्तै जै, बर्सिम, भेच, केराउ, टियोसेन्ट (मकै चरी), बाजरा आदि लगाउनुहोस्। उच्च पहाडी र हिमाली भेगमा क्लोभर, राईघाँस, कोते आदि लगाउनुहोस्।
- हिउँदे घाँसको लागि जग्गाको अन्तिम तयारीको बेलामा कम्पोष्ट मल १५ डोको, डी.ए.पी. ५ केजी, युरिया ३ केजी र म्युरेट अफ पोटास २ केजी प्रति रोपनीका दरले माटोमा मिलाउनु उपयुक्त हुन्छ।
- जै घाँसको बीउ प्रति रोपनी ४ केजीका दरले छर्नुहोस्। जै छर्दा उपलब्ध भएसम्म अमृतधारा र नभएमा नेत्र, कामधेनु, गणेश, पार्वती आदि जातको बीउ छर्नुहोस्। जै घाँस सँगै प्रति रोपनी १ केजी केराउ वा भेच मिसाएर छर्दा घाँसको उत्पादन र गुणस्तरमा वृद्धि हुन्छ।
- बर्सिम घाँस छर्दा प्रति रोपनी १-१.२५ केजीका दरले राईजोवियमले उपचार गरेको बीउ छर्नुहोस्।

विशेषज्ञ समूह:

क्र.सं.	नाम थर	पद/कार्यक्षेत्र	कार्यालय
१	बालकृष्ण अधिकारी	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
२	मिन कुमार अर्याल	सि.डि.मे.	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय, पोखरा
३	डा. गृष्म नेउपाने	वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत	भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश
४	शालिकराम अधिकारी	बाली रोग विज्ञ	कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की
५	सरोज अधिकारी	बागवानी विज्ञ	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन, पोखरा
६	लोकनाथ अर्याल	कीट विज्ञ	बागवानी अनुसन्धान केन्द्र, मालेपाटन, पोखरा
७	डा. श्रीप्रसाद न्यौपाने	बाली प्रजनक	लि-वर्ड, पोखरा
८	सागर घिमिरे	कृषि प्रसार अधिकृत	भूमि व्यवस्था, कृषि, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश